

Hulda Hákonardóttir <huldahakonar@hotmail.com>

Til : Skipulagsstofnun - SLS
Frá : Hulda Hákonardóttir <huldahakonar@hotmail.com>
Heiti : Athugasemd Huldu Hákonardóttur
Málsnúmer. : 202110067
Málsaðili : Hafnarfjarðarkaupstaður
Efnisflokkur : Athugasemd
Skjalategund : Innkomið skjal
Skráð dags : 23.1.2022
Höfundur : Hulda Hákonardóttir <huldahakonar@hotmail.com>

Góðan dag

Vinsamlega komið þessu formlega erindi mínu áfram til hlutaðeigandi starfsmanns Skipulagsstofnunar (a.m.k. Sigurður Ásbjörnsson þekkir til málsins).

Inngangur og málsatvik

Fyrirliggjandi er ákvörðun Skipulagsstofnunar 13.7.2021 þar sem ákvarðað er um matskyldu vegna framkvæmdar Hafnarfjarðarbæjar við og áhrifa inn á friðland Ástjarnar í Hafnarfirði.

Samkvæmt 3. kafla ákvörðunar Skipulagsstofnunar er "*framkvæmdin*" skilgreind í 3. kafla ákvörðunarinnar og þar segir m.a. eftirfarandi:

"Hafnarfjarðarbær stefnir að því að breyta uppbyggingaráformum á ípróttasvæði Hauka á Ásvöllum miðað við þau áform sem gert er ráð fyrir í gildandi deiliskipulagi. Áætlað er að á vesturhluta svæðisins verði byggðar íbúðir og á austurhluta svæðisins verði byggt fjölnota ípróttahús og bílastæðum fjölgað við húsið. Í fyrri framkvæmdaráformum var ekki gert ráð fyrir íbúðabyggð og jafnframt var áætlað að reisa ípróttahúsið fyrir miðju svæðisins. Fram kemur að markmið framkvæmdarinnar sé að efla þá starfsemi sem þegar er á ípróttasvæði Hauka auk þess að tryggja aukið framboð íbúðarhúsnæðis í samræmi við megin markmið húsnæðisstefnu Aðalskipulags Hafnarfjarðar."

=>Framkvæmdin, sem er háð matskyldu, tekur því íbúðabyggðarinnar, fjölnota ípróttahúss og bílastæða.

Erindið

10 dögum eftir ákvörðun Skipulagsstofnunar, 27. júlí 2021, samþykkti Hafnarfjörður umrætt deiliskipulag fyrir svæðið. <https://www.hafnarfjordur.is/media/vellir/asvellir-deiliskipulag.pdf> Þar er gerður eftirfarandi fyrirvari: "*Með vísan til bréfs Skipulagsstofnunar 13. júlí 2021 eru framkvæmdir knatthúss háðar mati á umhverfisáhrifum.*"

Undirrituð gerir athugasemdir við þessa takmörkuðu tilvísun í deiliskipulaginu, enda ljóst að mat á umhverfisáhrifum tekur ekki eingöngu til ípróttamannvirkisins heldur líka íbúðamannvirkjanna, sbr. umfjöllun hér að framan. Vissulega er mat á umhverfisáhrifum ípróttahallarinnar fyrirferðarmikil í matinu en alls ekki eini þáttur þess. Að mínu mati segir Hafnarfjarðarbær því rangt frá í samþykktu deiliskipulagi 27. júlí 2021.

<https://www.hafnarfjordur.is/ibuar/lodir-og-teikningar/lausar-lodir/ibudahusnaedi/>

Íbúðarhúsnæði | Hafnarfjörður

Íbúðarhúsalóðir. Á þessari síðu er að finna upplýsingar um þær lóðir sem lausar eru til umsóknar og úthlutunar í Hafnarfirði.

www.hafnarfjordur.is

Nú hefur sveitarfélagið hafið auglýsingu á því að lóðir undir íbúðamannvirkin séu til sölu, sbr. frétt hér að ofan. Þetta eru mannvirki sem háðar eru mati á umhverfisáhrifum skv. ákvörðun Skipulagsstofnunar 13. júlí sl. Deiliskipulag Hafnarfjarðar segir ranglega að knatthúsið sé eitt háð mati á umhverfisáhrifum. Hver er afstaða Skipulagsstofnunar um að eingöngu sé upplýst um mat á umhverfisáhrifum íþróttamannvirkisins en ekki annarra mannvirkja (er þetta í samræmi við ákvörðun 13. júlí 2021?).

Eftir atvikum, hvernig leiðrétti ég þetta í deiliskipulaginu eða auglýsingu sveitarfélagsins? Þá er óskað leiðbeiningum frá Skipulagsstofnun t.a.m. um kærueimildir á deiliskipulaginu o.s.frv.

Lokaorð

Hafa ber í huga að fjármagn úr sölu á þessum lóðum á að tryggja fjármagn til að byggja risa íþróttahöll á þeim stað sem sveitarfélagið er búið að ákveða að byggja á, þ.e. upp við Ástjörnina, sbr. frétt hér að neðan dags. 19.1.2022 frá Hafnarfjarðarbæ.

Nú á að hraða uppbyggingu íbúðamannvirkjanna og koma í gegn hluta af áformum um að hafa knatthúsið á þeim stað sem áætlað er, sbr. frétt hér að neðan: "*Leitast verður við að hraða sem mest uppbyggingu á [íbúða]lóð ...*" og "*Með þessari eftirgjöf [Hauka á lóðinni] skapast aukið svigrúm til að hraða uppbyggingu knatthúsins*". Líkt og á við um deiliskipulagið kemur hvergi fram í fréttinni sá fyrirvari um að mat á umhverfisáhrifum taki einnig til íbúðamannvirkjanna. Þvert á móti er í fréttinni hér að neðan eingöngu vísað til umhverfismats á íþróttamannvirkinu. <https://www.hafnarfjordur.is/stjornsysla/frettir/samningur-um-knatthus-a-asvollum-og-efstirgjof-lodar>

Samningur um knatthús á Ásvöllum og eftirgjöf lóðar | Fréttir | Hafnarfjörður

Samningur um knatthús á Ásvöllum og eftirgjöf lóðar. 19. jan. 2022. Framundan er spennandi uppbygging í grónu hverfi við Íþróttamiðstöð Hauka á Ásvöllum www.hafnarfjordur.is

Vinsamlega bið ég ykkur að staðfesta móttöku á þessu erindi. Mín vegna má nota rafræn samskipti til samskipta.

Með kveðju,
Hulda Hákonardóttir
kt. 050180-5229

s. 820-5958

Skipulagsstofnun
Borgartúni
105 Reykjavík

sent með tölvupósti á: skipulag@skipulag.is

Reykjavík, 28. desember 2021

Tillaga að matsáætlun fyrir íþróttasvæði Hauka í Hafnarfirði

Landvernd hefur kynnt sér ofangreinda tillögu og telur að Hafnafjarðarbær verði að endurskoða áætlanir um uppbyggingu innan skipulagssvæðis sveitafélagsins í viðkvæmri og afar dýrmætri náttúru sem nýtur verndar.

Tilgangur framkvæmdarinnar

Tilgangur framkvæmdarinnar er byggður á heldur veikum grunni. Á bls. 13 er því haldið fram að uppbyggingin sem mikilvæg fyrir íbúa og nýti betur fjárfestingar í innviðum. Nú þegar fer fram mikil uppbygging á íþróttamannvirkjum annarsstaðar í bænum og óljóst hvernig frekari uppbygging á þessu svæði nýtist íbúum almennt.

Svæðið nýtur verndar og því skal ekki raskað

Ástjörnin sjálf og nánasta umhverfi hennar er friðlýst og nýtur auk þess verndar náttúruverndarlaga eins og hraunið umhverfis hana. Að fara í stórar framkvæmdir alveg við tjörnina er mjög líklegt til þess að raska vatnafari tjarnarinnar. Eins og segir á bls. 14 í matsáætlun er Ástjörn grunnt stöðuvatn þar sem grunnvatnsstaðan ræðst af grunnvatnsstöðu bergsins í kring. Þess háttar stöðuvötn eru viðkvæm fyrir náttúrulegum sveiflum og þola illa rask, eins og dæmi frá þurkatið sl. sumar sýna. Hætt er við því að með greftri fyrir mannvirkjum alveg við tjörnina skerðist rennsli í hana eða að frárennsli frá henni opnast þannig að vatnafar hennar raskist. Landvernd óttast að svokallaðar

mótvægisáðgerðir sem greint er frá í kafla 6.2 í matsáætlun til að sporna við þessu, séu ekki nægjanlegar til að tryggja að vatnafar tjarnarinnar raskist ekki.

Það er því mat Landverndar að fyrirhuguð uppbygging stríði gegn friðlýsingarskilmálum. Jafnframt telur Landvernd að með framkvæmdunum verði brotið gegn 61. gr. náttúruverndarlaga nr. 60/2013 bæði þar sem um er að ræða rask á vatnafari stöðuvatns stærra en 1000 m² (1. mgr. a liður 61. gr. náttúruverndarlaga) sem og á hrauni frá nútíma (2. mgr. a liður 61. gr. Náttúruverndarlaga). Hvorki valkostur A né B eru undantekningar frá þessu.

Matsáætlun

Stjórn Landverndar gerir ekki athugasemd við hvaða þætti eigi að skoða í matsskýrslu. Þó telur Landvernd orðalag í matsáætlun sérstætt þar sem talað er um Ástjörn sem ógn (bls. „Ekki er talin þörf á frekari aðgerðum **til verja mannvirki vegna Ástjarnar** þegar hún er í hæstu stöðu fyrir valkost A. Í umhverfismatsskýrslu verður skoðað hvort þörf sé á frekari aðgerðum ef valkostur B yrði fyrir valinu“ bls. 15 í matsáætlun). Hið rétta er þó að sjálfsögðu að mannvirkin ógna lífríki, vatnafari og umhverfi tjarnarinnar.

Ranglega er tiltekið í matsskýrslu á bls. 8 og 24 að flórgoði verpi eingöngu við Ástjörn á öllu Suðvesturlandi. Flórgoði verpir einnig við Vífilsstaðavatn, sem dregur þó ekki úr mikilvægi Ástjarnar sem athvarfs fugla eins og flórgoðans sem ekki skal raska frekar.

Stjórn Landverndar telur rétt að íhuga hvort ekki sé ástæða til að fjalla um mögulega náttúruvá vegna eldsumbrota á Reykjanesi. Ef marka má jarðvísindamenn¹ er að hefjast tímabil jarðelda á svæðinu og Vallahverfið er á hraunsvæði.

Bútasamsskipulag

Þegar hefur verið þrengt verulega að Ástjörninni og hrauninu í kringum hana hefur verið raskað. Hægfara inngríp mannvirkjagerðar inn í verðmæta náttúru virðist minniháttar í hverju tilfelli fyrir sig en þegar áhrifin í heild yfir langan tíma eru skoðuð kemur í ljós að rask og eyðilegging náttúrunnar er veruleg. Ef rask fjær tjörninni réttlætir rask nær henni,

¹ Sjá frétt um þetta hér: <https://www.frettabladid.is/frettir/saknar-umraedu-um-mogulegt-hraunflaedi-i-vallahverfi/>

verður erfitt að finna hvar á að draga línuna og stöðva raskið. Yfirsýn yfir heildarrask svæðisins gefur mun betri tilfinningu fyrir því um hvaða verðmæti er að ræða og sýnir að einhversstaðar verður að stöðva eyðileggingu þess. Frekari uppbygging mannvirkja á svæðinu er heldur ekki ólíkleg eins og til dæmis íbúabyggð á Grísanesi, og hvetur Landvernd Hafnafjarðarbæ til þess að taka af skarið í eitt skipti fyrir öll, virða friðlýsingu svæðisins og náttúruverndarákvæði sem vernda það og falla frá frekari uppbyggingu mannvirkja við Ástjörn.

Virðingarfyllt,
f.h. stjórnar Landverndar

Auður Önnu Magnúsdóttir, framkvæmdastjóri

Skipulagsstofnun
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Hafnarfjörður, 27. desember 2021

Efni: Umsögn um matsáætlun vegna byggingar risa mannvirkis við friðland Ástjarnar

Vísast til fyrirliggjandi matsáætlunar dags. nóvember 2021 vegna framkvæmda við friðlýst land Ástjarnar í Hafnarfirði. Samkvæmt auglýsingu Skipulagsstofnunar dags. 25. nóvember 2021 er öllum heimilt að veita umsögn um matsáætlunina.

Undirrituð, Hulda Hákonardóttir, Spóaási 10 í Hafnarfirði er íbúi í Áslandi sem liggur að framkvæmdarsvæðinu. Heimili mitt liggur nánar tiltekið einnig að friðlandi Ástjarnar.

Með bréfi þessu setur undirrituð fram umsögn sína um matsáætlunina en gerðar eru alvarlegar athugasemdir um þá umfjöllun og áætlun sem þar birtist. Sömuleiðis vísast hér til meðfylgjandi athugasemda undirritaðrar dags. 14. október 2020 og 21. júní 2021 sem voru lagðar fram til Hafnarfjarðarbæjar á fyrri stigum málsins.

Í fyrsta kafla í umsögn þessari verður fjallað um samantekt umsagnar undirritaðar um matsáætlunina. Í kafla tvö er fjallað um athugasemdir mínar um einstaka kafla matsáætlunar.

1.

Matsáætlun er áætlun framkvæmdaraðila um hvernig fyrirhugað er að standa að umhverfismati fyrirhugaðrar framkvæmdar og á hvaða þætti framkvæmdarinnar og umhverfis verði lögð áhersla í umhverfismatsskýrslu.

Fyrirliggjandi er ákvörðun Skipulagsstofnunar dags. 13. júlí 2021 um að framkvæmdin sé háð mati á umhverfisáhrifum. Myndar sú ákvörðun og forsendur hennar kjarna þeirra atriða sem framkvæmdaraðila ber a.m.k. að leggja mat á. Fyrirliggjandi matsáætlun er hvorki í samræmi við þessa ákvörðun Skipulagsstofnunar, þ.e. um forsendur fyrir matskyldu, né leiðbeiningar stofnunarinnar um mat á umhverfisáhrifum framkvæmda frá árinu 2005. Verulega skortir á að matáætlun geti staðið undir mati á umhverfisáhrifum í samræmi við kröfur laga.

Samandregið er boðað í fyrirliggjandi matsáætlun Hafnarfjarðarbæjar að það eina sem á að skoða er að mæla vatnsyfirboðið í Ástjörn yfir 8 mánaða tímabil. Meira er það ekki. Síðan á að fá ótilgreindan fuglasérfræðing til að meta „fyrirliggjandi gögn“ um fuglalíf án þess að önnur skoðun sé gerð eða aðferðir eða aðferðarfræði skýrd.

Að öðru leyti er matsáætlun sveitarfélagsins tóm.

Samkvæmt fyrirliggjandi matsáætlun Hafnarfjarðarbæjar á þannig ekki á að fara í frekari gagnaöflun um aðra þætti sem sæta verulegri hættu að verða fyrir töluverðum áhrifum vegna framkvæmdarinnar eða starfsemi hennar, t.d. á vatni, jarðraski, gróðurfari og fuglalífi. Auk þess er í matsáætluninni ekkert fjallað um áhrif risa mannvirkis inn að eða á friðlandinu og áhrif þessa á verndargildi Ástjarnar sem friðlýstu svæði og fólksvangi.

Að mati undirritaðrar ber matsáætlun Hafnarfjarðar það með sér að sveitarfélagið leitast ennþá við að fara „stystu leiðina“ í máli þessu (fram að þessu hefur sveitarfélagið í tvö skipti verið gert afturrækt með svokallaða „umhverfisskýrslu“).

Sveitarfélagið hefur þegar ákveðið að reisa mannvirkni á þessum stað. Vísast þar til þess að samkvæmt ljósmynd og fréttum fjölmiðla tók bæjarstjóri Hafnarfjarðar fyrstu skóflustunguna að mannvirkinu á svæði Hauka í apríl 2021, þ.e. áður en ákvörðun Skipulagsstofnunar um matsskyldu lá fyrir. Fyrir bæjarstjóra breytti engu hvort framkvæmdin yrði talin þurfa að fara í mat á umhverfisáhrifum eða ekki.¹ Sveitarfélagið ætlar í þessa framkvæmd og hún á að verða að veruleika óháð því hvaða áhætta er tekin um áhrif á einstaka náttúru og dýralíf Ástjarnar og fólksvangsins þar í kring.

Þarna fara saman í þessu máli þeir ólíku hagsmunir þegar sveitarfélagið er framkvæmdaraðili annars vegar og það fer einnig með skipulagsvaldið hins vegar. Það á sjálft að leggja mat á áhrif framkvæmdar sem það sjálft er búið að ákveða að ráðast í. Fyrirliggjandi umfjöllun matsáætlunarinnar verður að skoða í þessu ljósi.

Á hinn bóginn leggur undirrituð einnig ríka áherslu á að skipulagsvald sveitarfélagsins er takmarkað með lögum. Með stoð í lögum hafa verið sett stjórnvaldsfyrirmæli með friðlýsingu tjarnarinnar og stofnun fólksvang hjá Ástjörn, sbr. auglýsingar frá árinu 1978 og 1996, sbr. nánari umfjöllun um athugasemd 1 hér síðar í umsögninni. Samkvæmt þessum réttarreglum ber ótvírætt í máli þessu að afla leyfis Umhverfisstofnunar. Í matsáætlun er því sleppt að nefna að nauðsynlegt sé að afla samþykks Umhverfisstofnunar vegna framkvæmdarinnar eða áhrifa hennar. Skipulagsstofnun ber að koma því til leiðar að reglum sé fylgt og umfjöllun matsáætlunar sé í samræmi við framangreint og tryggt verði að aflað verði leyfi frá Umhverfisstofnun (eftir atvikum einnig frá Heilbrigðiseftirliti Hafnarfjarðar, Garðabæjar og Kópavogs).

¹ <https://www.fjardarfrettir.is/frettir/knattspyrnufelagid-haukar-90-ara-fyrsta-skoflustungan-tekinn-ad-knatthusi>. Í fréttinni er m.a. vitnað í tilkynningu Hauka sbr. eftirfarandi: „Það er ljóst að stuðningur bæjaryfirvalda í íþróttabænum Hafnarfirði hefur reynst okkur í Haukum gríðarlega mikilvægur og erum við afar stolt af þeim mannvirkjum sem nú þegar hafa verið reist á Ásvöllum. Með nýju knattþúsi og nýju grasæfingarsvæði verður svo aðstaðan fyrir knattspyrnudeildina afar glæsileg“

Þá er umfjöllun matsáætlunar um framkvæmdakosti áfátt. Samkvæmt áðurnefndum leiðbeiningum Skipulagsstofnunar (2005) ber að fjalla um núllkost í matsáætlun, sbr. umfjöllun á bls. 20 í leiðbeiningunum. Í fyrirliggjandi matsáætlun hafnar Hafnarfjarðarbæ því að fjalla um núllkost samhliða valkostum A og B. Með þessu kemst Hafnarfjarðarbær hjá því að eiginlegur samanburður fari fram. Í þessu sambandi verður að hafa í huga að þarna vantar sömuleiðis inn í matsáætlun annan valkost á staðsetningu, þ.e. að mannvirkid verði ekki byggt á núverandi svæði Hauka og það byggt fjær gríðarlega mikilvægri náttúruperlu á Suðvesturhorninu .

Í matsáætluninni byggja bæjaryfirvöld þannig á því að aðrir kostir en A og B komi ekki til greina, sjá t.d. umfjöllun bls. 14 í matsáætlun. Þar kemur fram að ekki sé „talið æskilegt að uppbygging íþróttasvæðis Hauka fari fram á öðrum svæðum enda búið að skilgreina svæðið sem slíkt í aðalskipulagi. Markmið framkvæmdar sé jafnframt að styrkja þá starfsemi sem fyrir er og nýta þá innviði sem eru til staðar. Hafnarfjarðarbær telur að uppbygging á íþróttasvæðinu sé mikilvæg fyrir íbúa og nýti betur fjárfestingar í innviðum. Ekki er talið að uppbygging íþróttasvæðis á öðrum stöðum á Völlunum geti mætt þeim markmiðum sem sett eru í skipulagi eða sé til þess að valda minni umhverfisáhrifum vegna umfangs eldhrauns á Völlunum. Að teknu tilliti til þessara atriða er það mat Hafnarfjarðarbæjar að fyrir liggi skýrir hagsmunir til að bæta þjónustu við íbúa og aðgengi að henni [...]“.

Þetta er kjarninn. Sveitarfélagið telur framangreind sjónarmið vega upp þau töluverðu neikvæðu áhrif sem hætta er á að framkvæmdin og starfsemi hennar leiði af sér fyrir friðlandið og fólksvanginn við Ástjörn. Í matsáætlun er látið nægja að staðhæfa að annar staður uppfylli ekki þarfir Hauka fyrir mannvirkid og sömuleiðis staðhæft að umhverfisáhrif verði ekki minni en ef byggt er við eða á friðlandinu. Þetta er sem sagt fullyrt í áætluninni án nokkra raka eða gagna og er haldlaust. Ekkert er heldur áætlað að meta í þessu sambandi samkvæmt áætluninni. Eingöngu eigi að meta valkosti A og B sem báðir eru uppvið eða í mikilli nálægð við friðlandið. Augljóslega er að mati undirritaðrar ekki er hægt að meta áhrif á valkosti A og B nema valkostur C sé einnig metinn og raunverulegt mat fari fram.

Þá ber að hafa í huga að áðurnefndar órókstuddu fullyrðingar sveitarfélagsins (bls. 14) um annan valkost eru rýrar að efni til. Þekkt er að íþróttamannvirki eða starfsemi íþróttafélaga séu ekki öll á sama stað eða svæði. Markmiði um þarfir og innviði er náð í því sambandi. Í dæmaskyni um möguleika þessa má vísa til uppbyggingar á nýju íþróttamannvirki Stjörnunnar í Hofstaðamýri, starfsemi Fjölnis í Grafarvogi (Egilshöll) og starfsemi sem fór fram hjá íþróttafélaginu Fram (í Safamýri og Úlfarsárdal).

Í þessu samhengi má nefna að Hafnarfjarðarbæ hefur nægt landrými ekki fjarri svæði Hauka í dag, t.d. inn af Völlunum, eins og sveitarfélagið sjálft visar til í matsáætlun en kýs að meta ekki. Ætla má að það geti verið styttra frá núverandi íþróttasvæði Hauka yfir í nýtt knatthúss á Völlunum heldur en í framangreindum tilvikum t.d. hjá Fjölni og Stjörnunni.

Hvað varðar val á framkvæmdarkostum er því matsáætlun verulega ábótavant að mati undirritaðrar. Með hliðsjón af framangreindu telur undirrituð að sveitarfélaginu ber í matsáætlun að fjalla um núllkost og mat á honum fyrir hvern umhverfisþátt og bera saman við valkosti A og B. Einnig ber í

matsáætlun að setja fram áætlun um mat á valkosti C, þ.e. metin áhrif þess að byggja á öðrum stað innan Hafnarfjarðar og bera það saman við valkosti A og B.

Vissulega má ætla að ákjósanlegast gæti verið að hafa íþróttastarfsemi Hauka alla á sama stað. Það getur þó ekki verið algilt og verður að gæta að lagareglum landsins og því umhverfi og aðstæðum sem eru til staðar í nærumhverfi þess svæðis sem starfsemi íþróttafélagsins fer aðallega fram á. Hér skiptir einnig máli að samkvæmt lögum um náttúruvernd nr. 60/2013 er kveðið á um sérstaka vernd sem tekur til Ástjarnar og hraunið í kring, sbr. 61. gr. laganna. **Samkvæmt lögum skal forðast að raska vistkerfinu og jarðminjum nema brýna nauðsyn beri til. Af þessu leiðir að gera verður kröfum um bráða nauðsyn framkvæmdar og meiri kröfur gerðar en ella til að matsáætlun sé fullnægjandi þannig að ítarlegt mat á umhverfisáhrifum framkvæmdar fari fram.** Boðað mat í fyrirbyggjandi matsáætlun er langt frá því að uppfylla þessar kröfur laga.

Bygging íþróttahúss fyrir iðkenndur og starfsfólk Hauka er hjartans mál fyrir undirritaða. Aftur á móti getur bygging íþróttahúss og rekstur þess seint talist til brýnna nauðsynja í framangreindum skilningi náttúruverndarlaga, þar sem í ofanálag er tekin verulega áhætta á óafturkræfanlegum áhrifum á einstakt dýralíf og útivistarsvæði friðlandsins.

Til viðbótar má almennt benda á að heilt yfir setur matsáætlunin alla áherslu á að setja fram áætlun á mati á áhrifum framkvæmdar á framkvæmdartíma. Þetta gengur of skammt. Varðandi flesta mikilvæga áhrifaþætti er látið hjá líða í matsáætlun að gera áætlun um mat á áhrifum á rekstartíma mannvirkisins (eftir það er byggt og komið í notkun). Gera á skýran greinarmun á þessu tvennu í matsáætlun sbr. kafla 3.3.3 í leiðbeiningum Skipulagsstofnunar (2005) og umfjöllun um forsendur matsskyldu í ákvörðun Skipulagsstofnunar dags. 13. júlí 2021. Gerð er alvarleg athugasemd um þetta og vísast til umfjöllunar hér á eftir um athugasemdir.

Þá er gegnumgangangi í matsáætlun umfjöllun um mótvægisáðgerðir sem sveitarfélagið hefur sett fram á fyrri stigum þessa máls. Í ákvörðun Skipulagsstofnunar frá 13. júlí 2021 segir eftirfarandi um fyrri boðaðar mótvægisáðgerðir Hafnarfjarðarbæjar: „Þrátt fyrir það fyrirkomulag við byggingu íþróttahússins sem fjallað er um í framlögðum gögnum og boðaðar mótvægisáðgerðir er að mati Skipulagsstofnunar mikil óvissa um áhrif framkvæmdanna á vantafar Ástjarnar. Allar forsendur þurfa að standast og ekkert út af bregða við framkvæmdir við íþróttahúsið til að mótvægisáðgerðir skili tilætluðum árangri. Ekki liggja fyrir upplýsingar um hvernig hægt sé að tryggja að ekki verði jarðrask neðan grunnvatnsyfirborðsins eða hvaða afleiðingar það hefur í för með sér“.

Með öðrum orðum fyrri boðaðar mótvægisáðgerðir sveitarfélagsins hafa þegar fengið falleinkunn og hafa hér ekkert gildi. Ekki er hægt að ákveða mótvægisáðgerðir fyrr en fullnægjandi gögn og mat á umhverfisáhrifum liggur fyrir. Því á kafli í matsáætlun nr. 5.3, sem fjallar almennt um mótvægisáðgerðir, rétt á sér en önnur umfjöllun áætlunarinnar um tilgreindar fyrri boðaðar mótvægisáðgerðir, sem eru byggðar á sandi, geta ekki staðið í matsáætlun og ber að eyða þeim út (sbr. t.d. umfjöllun í kafla 6.2. um vatnafar Ástjarnar, kafla 6.6. um fuglalíf og kafla 6.7 um hljóðvist og lýsingu).

Framangreind tilraun bæjaryfirvalda í Hafnarfirði til þess að skjóta hinum svokölluðu fyrri „mótvægisáðgerðum“ inn í matsáætlun rennir aftur skýrum stoðum undir að sveitarfélagið ætlar sér ekki að sinna lagaskyldum um mat á umhverfisáhrifum og er að reyna að keyra ákvörðun um leyfisveitingu fyrir byggingu þessa mannvirkis hratt og örugglega í gegn (sbr. fyrstu skóflustungu bæjarstjóra að mannvirkinu í apríl sl.).

2.

Að öðru leyti en að framan greinir eru athugasemdir undirritaðar eftirfarandi um einstaka kafla matsáætlunarinnar:

ATHUGASEMD 1

Kaflí 3.3. Leyfi sem framkvæmdin er háð, bls. 7 í matsáætlun

- Í umfjöllun matsskýrslu í kafla 3.3. vantar að framkvæmdin sé háð leyfi og undanþágu Umhverfisstofnunar, sbr. 1. gr. friðlýsingar sbr. auglýsingu 189/1978 og 9. og 11. gr. auglýsingu um stofnun fólksvangs 658/1996, sbr. einnig umfjöllun hér að framan.
- Um er að ræða rísa mannvirki sem á að rísa inn á eða alveg að mörkum friðlýsta svæði Ástjarnar. Í ákvörðun Skipulagsstofnunar dags. 13.7.2021 var ákveðið að framkvæmdin og starfsemi hennar væri háð mati á umhverfisáhrifum vegna áhrifa á friðlandið og fólksvanginn. Í þessari ákvörðun Skipulagsstofnunar fellst að framkvæmdin er talín geta haft í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif á friðlandið og dýraríki þess. Lestur fyrirbyggjandi matsáætlun sýnir að undirliggjandi eru áhrif framkvæmdarinnar og starfsemi hennar sem tekur fyrst og fremst til mats á áhrifum á friðlandinu og fólksvanginum. Áhrifin á friðlandið og fólksvanginn eru því óumdeild í málinu þótt nú liggja fyrir að meta hversu víðtæk og alvarleg þau eru. Áhrif þessi falla undir friðlýsingar um svæðin og ber að gæta að þeim reglum sem um það gilda sbr. áður nefndar auglýsingar frá 1978 og 1996.
- Með vísan til framangreinds hefur mannvirkið því óumdeilanlega áhrif inn á friðlandið og fólksvanginn. Slíkt er háð leyfi Umhverfisstofnunar, sbr. friðlýsingar annars vegar frá árinu 1978 (1. gr.) og hins vegar frá árinu 1996 (9. og 11. gr.), sbr. einnig undanþágu Heilbrigðiseftirlits Hafnarfjarðar, Garðabæjar og Kópavogs.

Með friðlýsingunni og stofnun fólksvangsins var m.a. skipulagsvald Hafnarfjarðarbæjar skert með stoð í lögum.

Eftirfarandi reglur gilda um friðlandið sbr. auglýsing 189/1978:

1. Mannvirkjagerð og jarðrask allt er bannað án leyfis Umhverfisstofnunar.
2. Óheimilt er að breyta náttúrulegu vatnsborði Ástjarnar, svo og að losa á vatnasviði hennar efni sem skaðað geta gróður eða dýralíf á svæðinu.
3. Gangandi fólki er heimil för um svæðið. Á varptíma (1. maí - 15. júlí) er umferð um svæðið óheimil.

4. Öllum er skylt að ganga vel og hreinlega um friðlandið.
5. Bannað er að skerða gróður, trufla dýralíf, skaða varp og fara um friðlandið með skotvopn.

Samanber 1. gr. friðlýsingarinnar þarf leyfi Umhverfisstofnunar fyrir mannvirkjagerðinni og jarðraski á hinu friðlýsta svæði. Samkvæmt 2. gr. er óheimilt að breyta náttúrulegu vatnsborði Ástjarnar. Athuga ber að regla í 5. gr. tekur til banns á hvers konar skerðingu á gróðri, truflun á dýralífi og skaðsemi á varpi fugla. Þetta á við óháð því hvaðan skerðingin eða truflunin kemur til, hún getur komið innan marka friðlandsins, frá mörkum þess eða jafnvel að orsökina megi rekja til þátta utan hins friðlýsta svæði. Nóg er að áhrifin berist inn á svæðinu.

Fyrirliggjandi er að framkvæmd og tilvist rísa mannvirkis mun hafa áhrif á friðlandið og ber samkvæmt framangreindu að afla leyfis Umhverfisstofnunar. Visast hér einnig til myndar 4.1 í matsáætlun sem sýnir að „Athugunarsvæðið“ nær inn á friðland Ástjarnar (appelsínugult). Þetta rennir sömuleiðis stoðum undir að afla þurfi leyfis Umhverfisstofnunar.

Eftirfarandi reglur gilda um fólkvanginn sbr. auglýsingu nr. 658/1996:

1. Gangandi fólki er frjálst umferð um svæðið enda virði það almennar umgengisreglur og varist að skerða gróður og valda óþarfa truflun á dýralífi.
2. Umferð ökutækja innan svæðisins er aðeins heimil á akvegum.
3. Svæðið skal skipulagt til almennrar útivistar. [...]
7. Losun mengandi efna á vatnasviði Ástjarnar er óheimil. Settar verði sérstakar reglur um áburðarnotkun hjá gróðrarstöðinni. [...]
9. Mannvirkjagerð skal vera í samræmi við staðfest aðalskipulag. Önnur mannvirkjagerð er háð leyfi Umhverfisstofnunar.
10. Umhverfisnefnd Hafnarfjarðar fer með stjórn og eftirlit með fólkvanginum.
11. Til undanþágu frá reglum þessum þarf leyfi umhverfisnefndar Hafnarfjarðar og Umhverfisstofnunar.

Samkvæmt 3. gr. auglýsingar nr. 658/2996 skal fólksvangurinn að vera skipulagður til almennrar útivistar. Þá skal mannvirkjagerð vera í samræmi við aðalskipulag sbr. grein 3. Umrætt rísa mannvirki var ekki á aðalskipulagi árið 1996. Samkvæmt 3. gr. reglnanna er mannvirknið því háð leyfi Umhverfisstofnunar. Hvað sem framangreindu líður er ljóst að framkvæmdin og starfsemi hennar getur haft verulegt og neikvæð áhrif á verndargildi fólksvanginn sem útivistarsvæði. Framkvæmdin sem slík fer gegn 3. gr. reglnanna. Samkvæmt 11. gr. reglnanna ber þá að fá undanþágu frá Umhverfisstofnun og Heilbrigðiseftirliti Hafnarfjarðar, Garðabæjar og Kópavogs.

Framangreindu til stuðnings má benda á að í fyrirliggjandi umsögn Umhverfisstofnunar dags. 14. maí 2021 kemur fram að stofnunin telji hættu á að með fyrirhugaðri staðsetningu fjölnota íþróttahúss þá muni rask ná inn fyrir mörk friðlandsins og telur mikilvægt að við veitingu framkvæmdaleyfi sé skýrt að slíkt sé ekki

heimilt. Þegar og af þessari ástæðu telur undirrituð ljóst að réttarreglur þessa máls eru með þeim hætti að forsenda fyrir framkvæmd er að leyfi Umhverfisstofnunar liggja fyrir og ber að upplýsa um slíkt í matsáætlun.

ATHUGASEMD 2

Myndir 4.1 og 6.3, bls. 10 og 16 í matsáætlun

- Í kafla 3.3.2 í leiðbeiningum Skipulagsstofnunar (2005) segir eftirfarandi: „Mikilvægt er að skilgreina landþörf framkvæmdarinnar og það landsvæði sem athuganir munu ná til og áhrifa hennar kann að gæta á eins og kostur er miðað við fyrirliggjandi framkvæmdakosti. Sýna þarf athugunarsvæði á uppdrætti, helst á loftmyndagrunni, t.d. á mkv. 1:25.000-1:5.000. Með líklegu áhrifasvæði framkvæmdar er átt við svæði sem ætla má að verði fyrir áhrifum vegna t.d. loft- eða hljóðmengunar, breytinga á vatnafari eða sjónrænna áhrifa.“
- Matsáætlun fer gegn framangreindu. Á mynd 4.1 bls. 10 er gult svæði afmarkað sem „Athugunarsvæði“. Það nær eingöngu utan um framkvæmdarsvæðið. Þetta er ekki rétt enda athugunarsvæði eða áhrifasvæði mats á umhverfisáhrifum mun stærra og tekur a.m.k. til alls friðlandsins og fólksvangsins, sbr. ákvörðun Skipulagsstofnunar og áðurnefndan kafla 3.3.2 í leiðbeiningum Skipulagsstofnunar (2005). Sjá hér einnig kafla 5.2. í matsáætlun.
- Þá er undirrituð í vafa um hvort og af hverju sveitarfélagið setji fram mismunandi myndir um afmörkun svæðanna. Ekki virðist vera samræmi í afmörkun svæða í annars vegar umræddum myndum matsáætlunar nr. 4.1 og 6.3 og hins vegar t.d. mynd 3.1 bls. 3 í umhverfisskýrslu sveitarfélagsins vegna tilkynningar um breytt deiluskipulag.² Þetta þarf að skýra betur ef rétt reynist og notast við réttar mælingar. Telur undirrituð vísbendingar um að núverandi svæði Hauka eða mörk þessu séu innan friðlandsins. Gera þarf sjálfstæða rannsókn af þessu af óháðum aðila og boða það í matsáætlun. Þetta er forsenda rétts mats á umhverfisáhrifum. Undirrituð skorar á Skipulagsstofnun að skoða þennan þátt sérstaklega og fara og skoða staðarhætti á svæðinu.

ATHUGASEMD 3

Tafla 5.1 Forsendur á bak við vinsun umhverfisþátta í mati, bls. 11 í matsáætlun

- Setja þarf til viðbótar reit í töflu um áðurnefndar auglýsingar um friðlýsingar og stofnun fólksvangs frá 1978 og 1996, sbr. umfjöllun hér að framan um þær reglur. Þetta er nauðsynlegt enda er í friðlýsingunum að finna forsendur sem þarf og er skylt að horfa til við mat á vinsun umhverfisþátta í mati á umhverfisáhrifum. Þannig er ekki nægilegt eingöngu að vísa til náttúruverndarákvæða í lögum heldur þarf eðli málsins samkvæmt sérstaklega að meta stjórnvaldsfyrirmæli sem hafa verið sett með stöð í lögum til viðbótar. Þetta þarf að koma fram í matsáætluninni og í umhverfisskýrslu þarf að meta allar greinar og fyrirmæli friðlýsinganna. Taka þarf afstöðu til allra þeirra fyrirmæla og meta áhrifin á þá þætti sem eru þar eru settir fram. Þess vegna verður að búa til reit fyrir þetta í töflu 5.1, bls. 11 í matsáætlun.

² https://www.hafnarfjordur.is/media/asland/Umhverfisskýrsla_Asvellir.pdf

ATHUGASEMD 4

Tafla 5.2 Helstu áhrifaþættir framkvæmdar, bls. 12

- Gerð er athugasemd við að ónæði tekur eingöngu til framkvæmdartíma en ekki einnig ónæðis af mannvirkinu og starfsemi þess, t.d. fyrir menn og dýr með t.a.m. aukinni lýsingu og margföldum bílaumferðar t.d. með stóru bílastæði upp við friðlandið og fyrir íbúabyggð í Áslandi.

ATHUGASEMD 5

Kafla 6.2 Vatnafar Ástjarnar– kafla um vatnsflæði Ástjarnar, bls. 14 – 19

- Gerðar eru alvarlegar athugasemdir við umfjöllun matsáætlunar í þessum kafla.
- Verulega skortir upp á að boðað mat og athuganir séu fullnægjandi og þær skýrðar í samræmi við leiðbeiningar Skipulagsstofnunar (2005). Hafa ber í huga að vatnafar Ástjarnar er ein af meginforsendum fyrir ákvörðun Skipulagsstofnunar dags. 13. júlí 2021 um að framkvæmdin kunnir að hafa umtalsverð umhverfisáhrif, sbr. niðurstöðu ákvörðunarinnar:

„Þar skiptir meginmáli að komi til þess að rask vegna framkvæmdanna hafi áhrif á lekt hraunsins kann það að valda auknu afrennsli af svæðinu og þ.a.l. hafa í för með sér að varanlega lækkun á vatnsyfirborði tjarnarinnar með ófyrirsjáanlegum afleiðingum fyrir lífríki og verndargildi Ástjarnar. [...] Ekki liggja fyrir upplýsingar um hvernig hægt sé að tryggja að ekki verði jarðrask neðan grunnvatnsyfirborðsins eða hvaða afleiðingar það hefði í för með sér. Í því sambandi bendir Skipulagsstofnun á að fyrirliggjandi rannsóknir á vatnafari eru tæplega 20 ára gamlar og töluverð uppbygging hefur orðið á svæðinu í kringum Ástjörn á þeim tíma sem kallar á nýjar rannsóknir.“

- Með hliðsjón af framangreindu verður að gera verulega ríkar kröfur um mat á þessum þáttum í matsáætlun, sbr. einnig áður nefnd 61. gr. náttúruverndarlaga. Í þessu sambandi fær fyrirliggjandi matsáætlun algjöra fallelkunn.
- Í matsáætlun er fjallað um að gröftur framkvæmdar nái ekki niður að hæsta grunnvatnsyfirborði tjarnarinnar og ekki talin hætta á að fyrirhuguð framkvæmd hafi áhrif á lekt stemmisins, og þar af leiðandi ætti flæði grunnvatns úr Ásbjörn að haldast óbreytt (gröftur verði 50 cm yfir áætlaðri hæstu grunnvatnsstöðu Ástjarnar). Þetta er fullyrt í matsáætlun án þess að athugun hafi farið fram, hún sé boðuð eða vísað til heimilda fyrir því að 50 cm haldi. Hvergi er sagt frá því á hverju þessir 50 cm byggja. Það að fjalla í matsáætlun um fyrirkomulag lagna og hvort þær fari undir kvaðir um kóta er ekki nægilegt og gefur engin líkindi fyrir því að þetta verndi tjörnina og vatnsyfirborð tjarnarinnar sem er verndað í friðlýsingu og lögum. Hafa ber í huga að fyrir hendi þarf að vera **brýn nauðsyn** til að fara í svona framkvæmdir og gerðar miklar kröfur í tilvikum sem þessu. Af þessu leiðir að gerðar eru ríkar kröfur til þess að meta þennan þátt gaumgæfilega.
- Matsáætlun þarf að fjalla um og vísa til rannsókna að 50 cm í svona tilvikum tryggi að ekki verði jarðrask neðan grunnvatnsyfirborðsins eða hvaða afleiðingar það hefur í för með sér. Útskýra þarf hvaða rannsóknir á að grípa til með það fyrir augum að skoða hægt sé að koma í veg fyrir áhrifin og hvort þetta sé nægilegt, sbr. bls. 22 í leiðbeiningum Skipulagsstofnunar

(2005). Matsskýrslan fjallar ekkert um þetta heldur er þetta bara gefin niðurstaða og vísað til mótvægisáðgerða sem voru settar fram í fyrri ritum sveitarfélagsins. Þetta er algerlega óásættanlegt umfjöllun í matsáætlun vegna mats á umhverfisáhrifum og gerðar verulegar og alvarlegar athugasemdir við áætlunina að þessu leyti.

- Eina áformaða gagnaöflunin í matsáætluninni snýr að „áframhaldandi vöktun á grunnvatnsstöðu Ástjarnar“. Þannig segir á bls. 17 í skýrslunni að i „kjölfar ákvörðunar Skipulagsstofnunar um að fyrirhuguð framkvæmd sé matsskyld var ákveðið að fara í áframhaldandi vöktun á grunnvatnsstöðu Ástjarnarinnar. Þegar hefur verið hafin vöktun á grunnvatnsstöðu Ástjarnarinnar en mælingar hófust um miðjan júní 2021. Grunnvatnsstaðan er mæld á 2-4ja vikna fresti. Fyrstu niðurstöður sýna að grunnvatnsstaðan í Ástjörninni er 20,6 til 20,8 m y.s. og er það í góðu samræmi við fyrri mælingar (Tafla 6.1) (Þórólfur H Hafstað og Freysteinn Sigurðsson, 2002) og (Náttúrufræðistofnun Íslands, Náttúrufræðistofa Kópavogs, Orkustofnun, 2001). Í umhverfismatsskýrslu verður ger grein fyrir niðurstöðum vöktunar fyrir júní 2021 til a.m.k. febrúar 2022 og þær bornar saman við fyrri mælingar frá árunum 2002 og 1995. Það fyrirkomulag nær yfir þann tíma sem Átjörn er í hæstu stöðu samkvæmt fyrri mælinum.“ Undirrituð bendir á eftirfarandi atriði í þessu sambandi:

- o Það er af hinu góða að uppfæra mælingar á vatnsyfirborði hinnar friðlýstu Ástjarnar enda aðrar mælingar sem sveitarfélagið vísar til alltof gamlar. Það að fara eingöngu í þessa mælingu er á hinn bóginn alls ekki nægilegt.
- o Hvergi er útskýrt í matsáætlun hvernig þessar mælingar einar og sér eiga að sýna að tryggt verði að ekki verði, rask á vatnsyfirborði eða vistkerfi í friðlandinu eða fólksvanginum, sbr. umfjöllun hér að framan um niðurstöðu Skipulagsstofnunar 13. júlí 2021.
- o Þá er gerð athugasemd við að mælingar á vatnsborði Ástjarnar eigi eingöngu að framkvæma til „a.m.k.“ febrúar 2022 (frá júní 2021). Þessi tímarammi er óljós og uppfyllir ekki skilyrði um umfjöllun um aðferðarlýsingar í matsáætlun.
- o Ef mælingartímabil tekur aðeins til febrúar 2022 er það alltof stutt, eða 8 mánuðir. Allir ættu að geta gert sér grein fyrir því að t.d. veðursskilyrði geta haft áhrif á vatnsyfirborð. Til að mynda var lítil sól og mikil þoka yfir sumartímann.
- o Til að fá markverðar niðurstöður verður tímabilið að vera lengra eða a.m.k. í 1,5 ár. Hér má nefna að fyrri rannsóknir náðu yfir lengra tímabil (1,5 ár). Toppar voru t.d. eftir febrúar í fyrri rannsókn (sjá töflu 6.1. í matsáætlun) sem einnig styður að þörf er á miklu lengra tímabili á mælingum.
- o Þá eru engar upplýsingar í matsáætlun um hvar mælingar fara fram í tjörninni eða hverjir standa að þeim, sbr. skilyrði bls. 22 í leiðbeiningum Skipulagsstofnunar (2005). Þá kemur ekkert fram í matsáætlun um hvaða aðferðum er beitt eða hvernig fyrirhugað er að setja niðurstöðurnar fram í umhverfismatsskýrslu.

ATHUGASEMD 6

Kafla 6.2 Vatnafar Ástjarnar– kafla um mengun á framkvæmdatíma, bls. 18 – 19

- Matsáætlun vísar til fyrri boðaðra mótvægisáðgerða og verklagsreglna í matsskyldufyrirspurn. Ítrekað hefur komið fram í umsögnum umsagnaraðila og ákvörðun Skipulagsstofnunar frá 13. júlí 2021 að þetta er ekki nægilegt. Áðgerðir geti bara átt við ef allt fer á besta veg.
- Það er fráleitt að ræða um mótvægisáðgerðir í matsáætlun þegar fullnægjandi mat á umhverfisáhrifum hefur ekki farið fram. Í matsáætlun á að upplýsa um að í umhverfismatsskýrslu framkvæmdaðila verði settar fram tillögur um raunhæfar mótvægisáðgerðir. Vísast um þetta til fyrri umfjöllunar í kafla 1 hér að framan í umsögninni.
- Aðrar athugasemdir við kafla sem tengjast framangreindu bein eða óbeint:
 - o Matsspurningar sem fram koma á bls. 18 – 19 eru ekki í samræmi við lög. Þannig gera matsspurningar ekki skýran greinarmun á mati
 - annars vegar á umhverfisþáttum á breytingu deiliskipulagsins til framtíðar (t.d. áhrif á vistkerfi, dýralíf, sjónræn áhrif og verndargildi svæðisins sem friðlands og fólksvangt o.s.frv.) og
 - hins vegar þátta á meðan framkvæmd stendur.
 - o Þessi greinarmunur er ekki gerður og taka matsspurningar eingöngu mið af „mengun á framkvæmdartíma“. Þetta of þröng nálgun og er með öllu óásættanlegt og ekki í samræmi við ákvörðun Skipulagsstofnunar, þar sem ein af megin forsendum fyrir mati á umhverfisáhrifum er áhrif „af byggingu íþróttahúss af þessari stærð við mörk friðlandsins á verndargildi og lífríki Ástjarnar og næsta nágrennis. [...] Í ljósi umfangs íþróttahússins og nálægðar við hið friðlýsta svæði kunna sjónræn áhrif að verða töluverð. Skipulagsstofnun telur að skoða þurfi áhrif af staðsetningu íþróttahúss í samræmi við gildandi deiliskipulag, fjær friðlandsmörkunum, og bera saman umhverfisáhrif þessara tveggja valkosta.“
 - o Þá er óskiljanlegt hvernig matsspurning um þörf á því að „verja mannvirki valkosta gegn vatni ef vatnsyfirboð Ástjarnar hækkar“ eigi heima í umhverfisskýrslu skv. lögum um mat á umhverfisáhrifum. Lögin og skyldan taka ekki til mats á áhrifum umhverfis á framkvæmd sem slíka, heldur öfugt. Undirrituð áttar sig ekkert á hvert sveitarfélagið er að fara í þessum efnum og krefst að þetta sé skýrt betur, eyða eytt út úr áætluninni.

ATHUGASEMD 7

Kafla 6.3 Gróðurfar, bls. 19 – 20 í matsáætlun

- Í þessum kafla matsáætlunarinnar er fjallað um „íþróttasvæði“. Hvað er átt við með því, og hvaða gildi hefur „skjólbelti“? Þetta er ekki skilgreint í matsáætlun. Undirrituð veit ekkert til hvers er verið að vísa hér. Að öðru leyti einnig vísað til athugasemdar 2 hér að framan um athugunar- og áhrifasvæði framkvæmdar og hvernig matsáætlun á að fjalla um það.
- Gerð er athugasemd við að ekki séu boðaðar athuganir á raski rísa mannvirkis alveg upp við viðkvæmt svæði gróðurs inn á friðlandinu t.d. vegna aukinna vinda, skugga o.s.frv. Þetta er óbótavant og í andstöðu við ákvörðun Skipulagsstofnunar frá 13. júlí 2021. Fyrirliggjandi gögn

sem vísað er til þ.e. vistgerðarkort og úttekt á náttúruferi á vatnasvæðum í landi Hafnarfjarðar svara með engum hætti áhrifum undirliggjandi framkvæmdar á þennan mikilvæga umhverfisþátt (sem er eins og tjörnin forsenda dýralífs við tjörnina). Sveitarfélagið ætlar hér eins og annars staðar að koma sér framhá skyldum sínum og velja „styttri leiðina“. Er þessi tilraun í samræmi við afstöðu bæjaryfirvalda sem hefur einkennt þetta mál frá upphafi.

ATHUGASEMD 8

Kafla 6.5 Landslag og ásjúnd, sbr. 21

- Samkvæmt niðurstöðu Skipulagsstofnunar 13. júlí 2021 kunna sjónræn áhrif mannvirkisins að verða „töluverð“. Að þessu virtu telur undirrituð að staðsetningar ljósmynda, sem eiga að sýna ástand valkosta, verða að vera fleiri en boðað er á bls. 21 í matsáætlun. Samanber í dæmaskyni eftirfarandi:
 - o Vegna verndargildi fólksvangsins þarf að birta mynd frá sjónarhóli manneskju þegar gengið er framhá mannvirkinu inn á friðlandinu. Gera þarf þetta fyrir alla þrjá valkostina, A, B og núllkost.
 - o Engin mynd er sett fram eða metin af byggð í Áslandshverfinu t.d. neðstu húsum. Þetta er ófullnægjandi enda næsta byggð þar. Gera þarf þetta fyrir alla þrjá valkostina, A, B og núllkost.
 - o Þá vantar myndir ofan úr Áslandi yfir t.d. bílastæði og lýsingu sem kæmi af valkostum A, B og núllkost.
 - o Einnig skal gera ásjúndarmynd séð af útsýnispalli Ásfjalls. Aðeins þannig er hægt að átta sig á verulegu umfangi mannvirkisins í náttúru og byggð svæðisins.
 - o Gera á einnig ásjúndarmyndir fyrir núllkost. Þessu er verulega áfátt í matsáætlun.
- Í viðmiði bls. 22 vantar umfjöllun um Friðlýsingar um Ásland, enda áhrifa að gæta innan þess, t.d. skuggi og sjónræn upplifun í fólksvangi. Þegar staðið er svo nálægt mannvirkinu eins og í valkosti A þá er það eins og að standa upp við margra hæða risa fjölbýli. Hvernig fer það saman við verndargildi svæðisins? Matsáætlun þarf að setja fram lýsingu á því hvernig þetta verður metið sbr. skýra ákvörðun Skipulagsstofnunar frá 13. júlí 2021 um að mannvirkid kunni að valda töluverðum sjónrænum áhrifum og meta eigi áhrif á verndargildi Ástjarnar og fólksvangsins. Matsáætlun fjallar ekkert um þetta og gerðar um það verulegar athugasemdir.

ATHUGASEMD 9

Kafla 6.6 Fuglalíf, bls. 24 í matsáætlun

- Varðandi umfjöllun í þessu kafla matsáætlunarinnar ber að benda á að í ákvörðun Skipulagsstofnunar dags. 13. júlí 2021 kemur fram eftirfarandi í niðurstöðum stofnunarinnar (undirstrikun er undirritaðrar): „Að mati Skipulagsstofnunar felast helstu áhrif framkvæmdarinnar í mögulegum áhrifum af byggingu íþróttahúss af þessari stærð við mörk friðlandsins á verndargildi og lífríki Ástjarnar og næsta umhverfis. Þar skiptir meginmáli að komi til þess að rask vegna framkvæmdanna hafi áhrif á lekt hraunsins kann það að valda auknu afrennsli af svæðinu og þ.a.l. hafa í för með sér að varanlega lækkun á vatnsyfirborði tjarnarinnar með ófyrirsjáanlegum afleiðingum fyrir lífríki og verndargildi Ástjarnar“.

- Ábending undirritaðrar er að óæskilegt sé að skilja í sundur mat á áhrifum framkvæmdar á vatnsflæði annars vegar og á fuglalíf og lífríki við tjörnina hins vegar. Þetta eru órjúfanlegir og samverkandi þættir. Meta þarf þessa hluti sjálfstætt en svo leggja á þetta heildarmat þ.e. horfa þarf á þessa þætti saman en ekki aðskilið. Frá þessu verður heldur ekki skilið að leggja mat á áhrif framkvæmdar á verndargildi svæðisins sem friðlands og fólkvangs.
- Þá eru gerðar aðrar athugasemd við umfjöllun matsáætlunar í þessum kafla. Hafa ber í huga að mat á umhverfisáhrifum tekur ekki eingöngu til mats á áhrifum á framkvæmdartíma heldur einnig af starfsemi og tilvist mannvirkisins, þ.e. til framtíðar. Ljóslega er umfjöllun matsáætlunar verulega áfátt um framangreint og eingöngu einblínt á framkvæmdartímann. Þetta gengur allop skammt sbr. áður nefnda ákvörðun Skipulagsstofnunar. T.a.m. er ekkert fjallað um hvernig á að meta áhrif skugga eða t.d. aukinna vinda á fuglalíf á friðlandinu.
- Í matsáætlun er í þessu kafla fjallað um áformaða gagnaöflun. Eina sem segir í matsáætlun að ótilgreindur „fuglasérfræðingur“ verði fenginn til að „taka saman fyrirbyggjandi gögn um fuglalíf við fyrirhugað framkvæmdasvæði og Ástjörn“. Er hinum ótilgreinda fuglasérfræðingi ætlað að leggja „mat á áhrif valkosta“. Ekki er upplýst hvar eða hvernig þessi ótilgreindi „fuglasérfræðingur“ muni haga skoðun sinni, sbr. kafla 3.3.2 í leiðbeiningum Skipulagsstofnunar (2005).
- Meginathugasemd undirritaðrar snýr þó að því að því að fyrirbyggjandi gögnum (sem hinn ótilgreindi „fuglasérfræðingur“ á að nota til að byggja mat sitt á) hafa ekki að geyma umfjöllun um framkvæmd á marktækri rannsókn eða athugun á fuglalífínu við Ástjörn og áhrif rísa mannvirkis á það eða afleiddar afleiðingar ef vatnsflæði Ástjarnar eða gróðurfar verður fyrir raski. Þessi gögn búa ekki yfir þessu og þess vegna er mat á umhverfisáhrifum að fara fram lögum samkvæmt. Það verður að gera rannsókn á fuglalífínu til að geta metið áhrifin. Þetta hefur ekki verið gert og er ekki áætlað að gera. Vissulega er hægt að horfa til þessara gagna til hliðsjónar mati á áhrifum en þau geta ekki verið eini grundvöllur matsvinnunnar.
- Gerð er alvarleg athugasemd um framangreint í matáætlun. Ekki er hægt að meta umhverfisáhrif með fullnægjandi hætti nema við matsvinnuna sé gerð rannsókn á lífríkinu og áhrifum framkvæmdarinnar og mannvirkisins á það, beint eða óbeint (vegna áhrifa á vistkerfi, vatn, dýralíf og gróður).

ATHUGASEMD 10

Kaflar 6.7 og 6.8 Hljóðvist, lýsing og útivist, bls. 25 – 26

- Í þessum kafla matsáætlunarinnar er enn á ný vísað til fyrri mótvægisáðgerða sem sveitarfélagið kynnti í umverfisskýrslu sem var ófullnægjandi (boðað að það séu ekki framkvæmdir á varptíma fuglanna sem er gott eitt og sér en ekki nægilegt). Ekki er hægt að koma með mótvægisáðgerðir þar fullnægjandi mat á umhverfisáhrifum (þ.á m. hljóðvist) hefur farið fram. Engar rannsóknir eru fyrirhugaðar t.d. um fuglalíf og fráleitt að vísa í matsáætlun til mótvægisáðgerða þegar ekkert liggur því til grundvallar hver áhrifin eru.
- Þá ber að hafa í huga að dýrin hverfa ekki þótt það komi myrkur. Mikil lýsing og skilti verða á svæðinu og stór bílastæði. Þetta er á stærð við litla Kringlu alveg upp við dýralífið. Hver eru áhrif lýsingar og rask fyrir t.d. fuglana? Samkvæmt matsáætlun á ekki á að meta þetta eða

áhrifin. Ekkert er þannig vikið að lýsingu af bílastæðum og áhrifa þeirra á umhverfið og verndargildi svæðisins fyrir lífríki og sem fólksvangs og fyrir íbúða. Þetta er ófullnægjandi. Þetta þarf að skoða og útskýra hvernig það er skoðað. Mat þarf einnig að fara fram samkvæmt núllkosti.

- Varðandi gagnaöflun um mat á útivist og áhrifum framkvæmdar á hana þá á ekki að afla neinna gagna og látið nægja að vísa til matsskyldufyrirspurnar. Þetta er ófullnægjandi. Útskýra þarf og lýsa „hvar, hvenær og hvernig fyrirhugað er að gera athuganir eða framkvæma mælingar og hvernig fyrirhugað er að vinna úr gögnum, hvaða aðferðum verður beitt við að meta umhverfisáhrifin“. Þetta er ekki gert í matsáætlun eins og hún stendur í dag.
- Í ákvörðun Skipulagsstofnunar 13. júlí 2021 er í niðurstöðum vikið að „Eiginleikum hugsanlegrar áhrif framkvæmdar“. Af þeirri umfjöllun er ljóst að mat á umhverfisáhrifum ber að taka til mats á afleiðingum áhrifa framkvæmdarinnar (risa mannvirkis) á lífríki og verndargildi Ástjarnar sem friðlýsts svæðis og fólksvangs. Í matsáætlun er ekkert vikið að þessu eða boðað áætlun um rannsókn og mati á áhrifum mannvirkisins og eiginleikum þess á verndargildi svæðisins. Gerð er alvarleg athugasemd um þetta.
- Meta þarf einnig t.d. áhrif mögulegra aukinna vinda og breytts veðurfars fyrir svæðið og upplifun fólks, skugga af hýsinu og lýsing t.d. af bílastæðum og völlum. Meta þarf út frá núllkosti einnig.

3.

Í inngangi matsskýrslu kemur fram að Hafnarfjarðarbær byggir matsferli á lögum um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Varðandi lagaskil bendir undirrituð Skipulagsstofnun á ákvæði til bráðabirgða í umræddum lögum en matsáætlun vikur ekkert að þessu. Gerð er krafa um að Skipulagsstofnun taki afstöðu til þessa.

Skipulagsstofnun er hér einnig upplýst að síðasta sumar komu kríurnar ekki til að verpa við Ástjörn eins og verið hefur. Framkvæmdir hafa staðið yfir við friðlandið og fólksvanginn, bæði í Skarðshlíð en hafa verið miklar framkvæmdir vestast á svæðinu. Undirrituð telur vísbendingar komnar fram sem þurfi að skoða frekar, þ.e. hvort sveitarfélagið og fyrirsvarsmenn þess sé nú þegar að setja lífríki og vistkerfi Ástjarnar í hættu sem fari gegn 61. gr. náttúruverndarlaga, sbr. í þessu sambandi refsíákvæði 90. gr. laganna. Afrit af umsögninni er send til Umhverfisstofnunar.

Áskilinn er réttur til að leggja fram frekari sjónarmið og gögn ef þörf krefur. Þá er áskilinn réttur til að leita til úrskurðarnefndar auðlinda- og umhverfismála eða dómstóla í máli þessu, þ.á m. varðandi að aflað sé leyfis/undanþágu frá Umhverfisstofnun fyrir framkvæmdinni í samræmi friðlýsingu Ástjarnar í auglýsingu nr. 189/1978 og auglýsingu um stofnun fólksvangs nr. 658/1996.

Virðingarfyllst,
Hulda Hákonardóttir
Spóaaási 10
221 Hafnarfirði
huldahakonar@hotmail.com

Athugasemdir við Matsáætlun VSÓ og Hafnarfjarðarbæjar til undirbúnings umhverfismati v/uppbyggingar á íþróttasvæði Hauka á Ásvöllum

Við viljum koma nokkrum athugasemdum við þessa matsáætlun á framfæri við Skipulagsstofnun:

Valkostur A

Tölvuteiknuð loftmynd af knatthúsinu (bls. 21) gefur litla hugmynd um stærð þess miðað við tjörnina. Á þessari mynd er ekki gerð tilraun til að setja inn bíla á staðin við norðurgafli hússins. Staðin við húsið verða alls 230, aðallega á þessum stað, og því nauðsynlegt að þau verði sýnd í notkun.

Það vantar tölvugerða mynd af knatthúsinu eins og það litur út á jörðu niðri, t.d. af göngustíg skammt frá, með tjörnina sem viðmið. Einnig vantar mynd sem sýnir skuggavarp af húsinu.

Mörk friðlandsins falla saman við knatthúsið á einum stað (bls. 10) og á annarri mynd (bls. 5) virðast þau sneiða af því. Þetta bendir til þess að staðsetning hússins og/eða mörkin þurfi frekari athugunar við.

Þó að graftarbotn knatthússins eigi að vera 50 cm fyrir ofan hæstu grunnvatnsstöðu breytir það ekki því að rísi þessi risabygging á gljúpu hrauni skammt frá vatnsbakkanum gæti það haft þau áhrif að meira yfirborðsvatn tæki að leka úr tjörninni en eðlilegt er, óháð grunnvatnsstöðu. Óheimilt er að breyta náttúrulegu vatnsborði Ástjarnar skv. friðlýsingunni frá 1978.

Valkostur B

Þessi valkostur er miðaður við að knatthúsið verði á þeim stað sem upphaflega var gert ráð fyrir, en honum hefur nánast verið ýtt útaf borðinu því að Hafnarfjarðarbær lét í haust gera þarna æfingavöll í samráði við Hauka. Þessi völlum átti að vera nyrst á svæðinu þar sem knatthúsið er fyrirhugað skv. valkosti A. Skipulagsstofnun úrskurðaði í júlí sl. að þessi valkostur skyldi fara í umhverfismat og hefði verið réttast að biða eftir niðurstöðu þess.

VSÓ hefur líklega enga hugmynd um þennan völlum, annars væri væntanlega minnst á hann í matsáætlun – eða hvað? Ef þessi kostur er enn raunhæfur, þó Hafnarfjarðarbær hafi með skýrum hætti gefið annað til kynna, og VSÓ gerir honum skil sem slíkum, þarf að beita sömu aðferðum og við valkost A, annars er ekki um raunverulegan samburð að ræða, þ.e. að sýna sambærilegar tölvumyndir og rannsaka hvort bygging knatthúss á þessum stað geti haft áhrif á vatnsstöðu Ástjarnar.

Núllkostur

Í matsáætlun VSÓ segir að fjallað verði um núllkost í umhverfismatsskýrslu og hann notaður sem grunnviðmið til að meta áhrif framkvæmda á umhverfið. Bera þarf þennan kost saman við hina og gera grein fyrir hvort hann hefur haft einhver neikvæð áhrif á lífríki tjarnarinnar, fuglalíf, friðlandið í heild og fólkvanginn.

Hafnarfjarðarbær telur þennan kost ekki raunhæfan „þar sem hann kemur ekki til með að . . . stuðla að fjölbreyttari notkun á íþróttasvæði Hauka eða tryggja aukið framboð íbúðarhúsnæðis sem eru megin markmið framkvæmdarinnar.“

Hvað síðara atriðið varðar mun lóðum fyrir um 4000 íbúðir verða úthlutað á næstu mánuðum í Hafnarfirði, skv. frétt í RÚV 7. des. sl. Þannig að 100 -110 íbúðir sem ætlunin er að byggja á Haukasvæðinu skipta litlu máli í því samhengi. Bygging þessara íbúða er hinsvegar tekjustofn fyrir bæinn því að Haukar hafa látið honum eftir lóðir undir þær.

Á bæjarstjórnarfundum 22. jan. 2020 var bókað eftir meirihlutanum að framkvæmdir við nýtt knattús á Ásvöllum muni hefjast í takt við sölu lóða. Hafnarfjarðarbær var mjög skuldugur og er kannski enn, sbr. úttekt Gylfa Magnússonar dósents við HÍ á ársreikningum sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu 2019, og skýringin á valkosti A hlýtur því fyrst og fremst að vera slæm fjárhagsstaða bæjarins. Þessu viljum við að VSO haldi til haga, annað sýnir eindreginn vilja Hafnarfjarbæjar til að halda fast við þennan valkost ekki í réttu ljósi.

Almennt um umhverfismatið

Lífriki Ástjarnar er að mestu órannsakað og fuglalíf líka. Náttúrustofa Suðvesturlands sér um fuglatalningu og var henni bent á það í sumar að kriugarpið við tjörnina, sem venjulega er töluvert, væri sama og ekkert þetta árið. Þakkað var fyrir ábendinguna en samt fórst fyrir að telja kriuna. Við höldum að dynkir frá húsbýggingum í Skarðshlíðarhverfinu sem er handan við hæðina skammt frá varplandinu hafi fælt kriuhópin í burtu, en vitum það ekki með vissu.

Umhverfismatið sem nú er í undirbúningi gefur tilefni til að gera almennilega rannsókn á tjörninni, lífríki hennar og fuglalífi í stað þessa flýtisverks sem nú er í uppsiglingu. Við vonum að Skipulagsstofnun krefjist vandaðri vinnubragða þó slíkt kunni að taka eitthvað lengri tíma.

Verði af byggingu skv. valkosti A mun það hafa gríðarleg áhrif á ásýnd tjarnarinnar og alls svæðisins umhverfis hana, friðlands og fólkvangs. Kostur B sýnist vera skárri að þessu leyti, því húsið væri þá fjær tjörninni. Bara þetta atriði, og þá er annað ótalið, ætti að vera nóg til þess að kostur A komi ekki til greina og því óskum við þess að Skipulagsstofnun kynni sér málið vel og kanni aðstæður á staðnum með það í huga sem sagt hefur verið hér að framan.

Hafnarfirði, 23.12.2021

Björn Ól. Gíslason, Blikaási 9
Ólöf Björnsdóttir, Erluási 1
Hulda Björnsdóttir, Blikaási 6

Guðni Gíslason <gudni@fjardarfrettir.is>

Til : Skipulagsstofnun - SLS
Frá : Guðni Gíslason <gudni@fjardarfrettir.is>
Heiti : Athugasemd við matsáætlun - Ásvellir
Málsnúmer. : 202110067
Málsaðili : Hafnarfjarðarkaupstaður
Efnisflokkur : Athugasemd
Skjalategund : Innkomið skjal
Skráð dags : 26.11.2021
Höfundur : Guðni Gíslason <gudni@fjardarfrettir.is>

Viðhengi

[image001.png](#)

[image002.jpg](#)

Góðan dag.

Rétt er að benda á að á bls. 5 í matsáætlunni eru minjar ekki á sama stað í valkosti A og B!
Eðlilegra er að hafa minjarnar rétt staðsettar þó þær hafi verið staðsettar vitlaust í eldri gögnum.

Með góðri kveðju,

Guðni Gíslason, útgefandi/ritstjóri

fjardarfrettir.is

...fréttavefur Hafnfirðinga

Bæjarhrauni 2, 220 Hafnarfjörður | www.fjardarfrettir.is

sími 896 4613 | gudni@fjardarfrettir.is

 www.facebook.com/fjardarfrettir

Útgefandi: Hönnunarhúsið ehf. kt. 450106-1350, Bæjarhrauni 2